

FLATENS POSITIVA FOTAVTRYCK I ETT VÄXANDE STOCKHOLM

Workshop 2a, KTH, 2018-03-08

Forskningsprojekten ENABLE och CoNature undersöker människans och naturens interaktioner i ett stadslandskap som snabbt urbaniseras genom förtätning. Flaten används som ett studieområde och kommer vara en del av den kunskap som tas fram och jämförs med liknande studier i andra europeiska städer. I Flatenlandskapet genomförs 4 workshops tillsammans med aktörer från offentlig sektor, civilsamhället (föreningar, initiativ och boende) och privata sektorn. Workshop 1a hölls i november 2017 med tjänstepersoner från Stockholms stad, Tyresö och Nacka kommuner, samt Tyresås Vattenvårdsförbund, Ekologigruppen och Miljöverkstan Flaten. Workshop 1b hölls i januari 2018 tillsammans med intresseorganisationer, föreningar och privata verksamheter, samt boende i Flatenlandskapet.

Under första workshopomgången (1a och 1b) diskuterade deltagarna först vilka aktiviteter och värden som finns i Flatenlandskapet (dvs. Flatens naturreservat inklusive en 1 km bred zon utanför reservatets gräns), därefter förändringsprocesser och drivkrafter som påverkar aktiviteterna i landskapet. Under februari inbjöds alla deltagare att svara på mer detaljerade frågor om just förändringar i relation till aktiviteter och svaren utgjorde underlag för workshopomgång 2. De sju förändringsprocesser som identifierats är klimatförändringar, nybyggnation/förtätning av bebyggelse, transport/kommunikation, växande befolkning/förändrad befolkningsstruktur, prioritering av offentliga, ekonomiska medel, prioritering av åtgärder i grönstruktur samt planering och genomförande av åtgärder i grönstruktur. Utifrån detta diskuterades under workshop 2a möjliga framtidsbilder för Flatenlandskapet år 2050, samt troliga hot men även möjligheter för respektive framtidsbild. Vi är mycket tacksamma för att ni tog er tid till att bidra till forskningen!

SESSION 1: TÄNKBARA FRAMTIDSBILDER FÖR FLATENLANDSKAPET ÅR 2050

I det första uppdraget identifierade varje grupp två tänkbara framtidsbilder för Flatenlandskapet år 2050. Bägge grupperna valde att ta fram ett troligt/sannolikt och ett önskat/önskvärt scenario, baserat på fyra förändringar som identifierats vid WS1 och i enkäten. Grupperna satte kryss längs skalorna för respektive förändring och tog beslut om 1) stadsplaneringen blir mer tät eller utspridd i respektive framtidsbild, 2) om det blir mer eller mindre miljö- och klimatförändringarna, 3) om hur ägandeformerna kommer se ut, och 4) om vi kommer se en mer central förvaltning och/eller utspridd samordning, eller om vi kommer få en mer synkad samförvaltning. Trots att grupperna valde samma rubrik för respektive scenario så skiljde sig framtidsbilderna åt en del, t.ex. skiljde sig den förväntade ägandeformen för det "troliga" och "sannolika" scenariot (se tabell 1 & 2 nedan).

Bild 1. Grupperna diskuterar hot och möjligheter för deras två möjliga och tänkbara framtidsbilder.

SESSION 2: HOT OCH MÖJLIGHETER – HUR TROLIGT OCH ARBETSINTENSIVT?

Under kvällens andra övning identifierades hot och möjligheter för respektive framtidsbild. Därefter fick deltagarna bestämma om hoten är mer eller mindre troliga, samt om möjligheterna är mer eller mindre arbetsintensiva/krävande. Bägge grupperna ansåg att ett ökat besöksstryck kan bli ett hot för Flatenlandskapet med t.ex. medföljande konflikter om mark (inklusive mellannatur) och stödjande funktioner som parkeringsmöjligheter. De identifierade samtidigt flera möjligheter som kan uppstå i samma scenario (t.ex. kan kollektivtrafiken och investeringar utökas om det blir fler besökare i området).

VAD HÄNDER NU?

Den **10 april kl. 14-17, arrangeras workshop 2b** (med samma upplägg som 2a) detta för att fler ska få möjlighet att delta i denna del av processen då få hade möjlighet att vara med vid WS 2a.

Den **11 juni arrangeras workshop 3** som alla deltagare bjuds in till och som kommer att handla om att utvärdera hur framtidsbilderna som tagits fram påverkar de aktiviteter som identifierats som viktiga i Flatenlandskapet. Målet är att gemensamt identifiera en framtidsbild som lägger grunden för den fjärde workshopen som planeras till **september** och då kommer vi diskutera strategier (vad, hur, vem och när?) för att arbeta mot denna framtidsbild.

Om ni har några frågor eller synpunkter så tar vi mycket gärna emot dessa! Kontakta gärna projektkoordinator sara.borgstrom@abe.kth.se

Projektet Enable är ett forskningsprojekt finansierat av Formas (Statlig forskningsfinansiär)/Biodiversa (EU) och utförs inte på uppdrag av myndighet eller annan aktör.

Stort tack för din medverkan och på återseende

Sara, Erik & Tove

Tabell 1. Framtidsbilder från grupp A, samt hot och möjligheter för respektive framtidsbild.

Scenario "Sannolikt" Grupp A	
<p>1: Stadsplanering – relativt tätt planerat Flatens reservat fortsätter vara ograverat, och vi ser ett ökat tryck. Det omgivande landskapet har förmodligen rätt tät bebyggelse, och vi ser ett större nyttjandetryck, slitage och konkurrens. Det sker eventuellt en ökad dränering i vissa områden.</p>	<p>2: Mer miljö- och klimatförändringar Antalet arter ändras eller minskar i Flaten naturreservat och det blir en våtare miljö. Förutsättningar för aktiviteter med köldböj minskas och det finns ett större behov av tekniska lösningar för bortförande av vatten.</p>
<p>3: Ägandeformer – något fler hyresrätter än bostadsrätter Mer folk i området ger ett högre tryck och ökat slitage, men också ökade möjligheter till naturupplevelser för fler personer.</p>	<p>4: Förvaltning & beslutsfattande – mer samförvaltning/synkad förvaltning än centralt och utspridd förvaltning</p>
<p>Hot: Troligtvis får Flatenlandskapet ett ökat befolkningstryck, med fler krav på parkeringar/vägar. Det finns eventuellt mindre mark tillgänglig (inkl. ursprunglig naturmark), och det bli troligtvis fler krav på anordningar för aktiviteter. Respekt för naturvärdena och allemansrätt minskar troligtvis.</p> <p>Möjligheter: Vi kan se bättre kollektivtrafik för ökad tillgänglighet, och mer utbildning och pedagogik för gröna värden även för nyanlända.</p>	
Scenario "Önskvärt" Grupp A	
<p>1: Stadsplanering – mer utspritt Flatens naturreservat är bevarat intakt och omgivningarna är inte särskilt bebyggda.</p>	<p>2: Mindre miljö- och klimatförändringar Nuvarande verksamhet kan fortsätta i stort som idag, både i reservatet och utanför i det omgivande landskapet.</p>
<p>3: Ägandeformer – majoritet hyresrätter och färre bostadsrätter (privat ägda) Det sker en mer blandad användning av reservatet med fler olika aktiviteter. Det finns möjligen fler användare.</p>	<p>4: Förvaltning & beslutsfattande – ?</p>
<p>Hot: Troligtvis får Flatenlandskapet ett ökat befolkningstryck, med fler krav på parkeringar/vägar. Det finns eventuellt mindre mark tillgänglig (inkl. ursprunglig naturmark), och det bli troligtvis fler krav på anordningar för aktiviteter. Respekt för naturvärdena och allemansrätt minskar troligtvis.</p> <p>Möjligheter: Vi kan se bättre kollektivtrafik för ökad tillgänglighet, och mer utbildning och pedagogik för gröna värden även för nyanlända.</p>	

Tabell 2. Framtidsbilder skapade av grupp B, samt hot och möjligheter för respektive framtidsbild.

Scenario "Troligt" Grupp B	
<p>1: Stadsplanering – väldigt tätt planerat Det kommer fler besökare till reservatet och det uppstår fler konflikter mellan besöksgrupper. Bebyggelse sker i direkt anslutning till reservatsgränsen, och det finns mindre mellannatur. Fler hårdgjorda ytor leder till föroreningar av sjöar.</p>	<p>2: Mer miljö- och klimatförändringar Det blir svårare att planera för vinteraktiviteter (t.ex. plogning av skridskobana, skidspår). Det kan eventuellt bli fler översvämningar i det omgivande landskapet och i koloniområden. Vi ser även mer föroreningar av sjöar pga ökade dagvattenmängder.</p>
<p>3: Ägandeformer – något fler bostadsrätter än hyresrätter Fler bilburna besöker reservatet (pga demografisk sammansättning i området) och detta kräver fler parkeringar.</p>	<p>4: Mer central förvaltning & beslutsfattande. Vi ser en mer central samordning och bättre skötsel av t.ex. trädvård, på grund av högre expertis i beställningsled och tillsyn. Det finns mer mellankommunal samverkan (t.ex. klippning av sjöväxter på Stockholms sida av Ältasjön), och ett utökat samarbete kring de gröna kilarna.</p>
<p>Hot: Vi kan se ett ökat besöksstryck, samt fler konflikter mellan besökare i reservatet. Det finns även risk för en försämrad vattenkvalitet i och utanför reservatet, där även "mellannaturen" kan försvinna. Det kan även bli brist på parkering i reservatet.</p> <p>Möjligheter: Det finns utrymme till en förbättrad kollektivtrafik i Flatenlandskapet och till reservatet, där det även kan bli året-runt cafeterior vid Flatenbadet & Orhem. Naturreservatets skötsel kan bli bättre och det finns utsikter för att öppna ett Naturum. Pengar till grillar, vindskydd, toaletter, skyltning, entréer bör avsättas innan reservatet överbefolkas och förstörs! I omgivande landskapet kan en vandringsled mellan Nackareservatet, Flatenreservatet & Tyresta bli verklighet.</p>	
Scenario "Önskat" Grupp B	
<p>1: Stadsplanering – 50/50 tätt och utspritt Många tar sig till Flaten, men det är fortsatt en begränsad besöksökning - vilket leder till relativt orörd natur och bevarade värden, samt "mellannatur".</p>	<p>2: Mindre miljö- och klimatförändringar Vinteraktiviteter, som kräver ett kallare klimat (t.ex. skridskobana), blir enklare att genomföra.</p>
<p>3: Ägandeformer – majoritet hyresrätter och färre bostadsrätter (privat ägda) Det finns ett ökat behov av kollektivtrafik, då fler hyresrätter kan leda till en större mix i demografien.</p>	<p>4: Mer central förvaltning & beslutsfattande. Det sker även här en bättre skötsel av t.ex. trädvård p.g.a. högre expertis i beställningsled och tillsyn. Det finns mer mellankommunal samverkan (t.ex. klippning av sjöväxter i Ältasjön) och dessutom finns gemensamma grönstrukturprogram och blåstrukturplaner för Stockholms stad, Nacka, Tyresö, Haninge och Huddinge.</p>
<p>Hot: Det avsätts ingen ökad budget till underhåll/investeringar.</p> <p>Möjligheter: Det skapas utrymme för en ekodukt över Tyresöleden, för att förbinda Nackareservatet och Flatenreservatet. Det planeras även för en spång längs Ekudden. Det finns möjligheter till att skapa bättre information och skyltning i reservatet.</p>	

DELTAGARLISTA

Workshop 2a

* anmäld men fick förhinder

Monica Hansson	Listuddens koloniträdgårdsförening
Torbjörn Hallström	Skarpnäcks Hembygd
Monica Attebrant	Söderorts Naturskyddsförening
Anna Emmelin	Miljöverkstan Flaten
Tommie Lindström	Miljöverkstan Flaten
Linda Sundqvist	Skrubba koloniträdgårdsförening
Lina Olsson	Föreningen Rädda Ältasjön
Veronica Borg*	Stockholm stad
Ewa Asplund*	Listuddens koloniträdgårdsförening

Projektteam

Erik Andersson	Stockholm Resilience Centre/Stockholms universitet
Tove Björklund	Stockholm Resilience Centre/Stockholms universitet
Sara Borgström	KTH

